

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Ingen fred uten forsakelse

HAUK

DAGENS SUKK

Klimamerking av varer gir ikke mer bærekraftig jordbruk. Tvert imot.

Klima i ferdiggryta

Vilde Haarsaker

NATURLIGVIS

Orkla innfører klimamerking på sine Toro-produkter. Skalaen og merket vil bli gjort tilgjengelig også for andre. I beregningen av antall CO₂-ekvivalenter inngår klimagassutslipp fra produksjon av råvarer, emballasje, foredling og transport. For det fossile forbruket er det ingen tvil om at målet må være null utslipp, men lave biologiske klimagassutslipp er ikke nødvendigvis ensbetydende med bærekraftig matproduksjon.

Toro forklarer på sine nettsider at «To tilsynelatende like Toro-poser kan ha helt ulikt klimaavtrykk. Meksikansk gryte har høyt klimaavtrykk, mens Bali kyllinggryte har lavt. En viktig del av forklaringen er at kyllingkjøtt har betydelig lavere klimaavtrykk enn kjøttdeig av storfe.» Dette skyldes metan fra drøvtyggerfordøyelsen. Samtidig er det nettopp dette fordøyelsessystemet som gjør kua og sauene i stand til å omsette gras til kjøtt og melk, noe kylling og svin ikke kan. Generelt er det også slik at jo kortere dyret lever, jo bedre er det for klimaregnskapet. Matvarer med lavt klimaavtrykk er derfor i mange tilfeller ikke de som kommer best ut når det gjelder dyrevelferd, ressursbruk, biologisk mangfold og annen miljøpåvirkning.

Klimamerking gir derfor forbrukeren lite informasjon om hvor bærekraftig matvaren er. Tvert imot kan det bidra til å forsterke dagens smale offentlige debatt som preges av at produksjoner settes opp mot hverandre – rødt mot hvitt kjøtt, melk mot havredrikk, ammeku mot melkeku, kjøtt mot kjøttstatning. Det dreier fokuset vekk fra det vi trenger å diskutere: hvordan hver enkelt produksjon kan foregå mest mulig bærekraftig. For realiteten er at vi er helt avhengig av både dyrehold og planteproduksjon i et kretsløpsbasert jordbruk. Skal hvert land produsere nok mat ut ifra sine naturgitte forutsetninger, innebærer det at vi må akseptere produksjoner med ulike nivåer av klimagassutslipp, fordi den ene produksjonen oftest ikke kan erstatte den andre. Selv om klimamerkingen utvides til å ta med andre parametere, vil det være svært krevende å ta hensyn til utfordringene ved landbruket varierer mellom land og regioner. At et produkt er merket med «lavt vannforbruk» kan gi mening om det er produsert i tørkerammede områder i Australia, men har

ingenting å si om det er fra Thailand. Arealbruk kan være en god bærekraftsindikator i områder der regnskog hogges blant annet for å drive med storfe. I Norden derimot, går artsrike men lite lønnsomme jordbruksarealer ut av drift og gror igjen.

En fjerdedel av de truede artene i Norge er avhengig av ekstensivt drøvtyggerhold med beiting, slått og lyngbrenning, og vi kan med fordel bruke mer areal per ku og sau. I dag høster beitedyra bare en tredel av potensialet for utmarksbeite, og over ti prosent av det dyrkede arealet har gått ut av drift. Vi bruker altså stadig mindre areal til å produsere like store, eller større, mengder mat. «Klimasmart» kanskje, men ikke bra for biologisk mangfold, kulturlandskap, beredskap og klimatilpassning.

En bedre idé enn klimamerking kan være driftssystemmerking, som garanterer at produsentene oppfyller visse krav, framfor at det gjøres en rekke beregninger som ender opp som tall på emballasjen. Et eksempel på driftssystemmer-

«Jo kortere dyret lever, jo bedre er det for klimaregnskapet»

king er *Naturbeteskött*, en standard utarbeidet av et datterselskap til det svenske bondelaget i samarbeid med miljøorganisasjoner og eksperter på storfekjøttoppføring.

Naturbeite er en driftsform i tilbakegang også i Sverige. I tillegg til å ta vare på mangfoldet av vekster, insekter og fugler som er avhengig av beitemarkene, er det mindre avrenning av næringsstoffer enn fra dyrket jord, og denne driftsformen bidrar dermed til å redusere overgjødning og algeoppblomstring. Det påpekes at det ikke er mulig å produsere annen mat på disse arealene, og det brukes ikke palme- eller soyaprodukter i

ILLUSTRASJON: TORO

produksjonen. Dyra slaktes ved en høyere alder, og kunne dermed dessverre kommet dårlig ut i klimamerking sammenlignet med intensivt oppføret storfe.

Driftssystemmerking kan altså hjelpe forbrukeren som ønsker å velge et mer bærekraftig alternativ innenfor en varegruppe, enten du skal kjøpe storfekjøtt, tomat, eller begge deler. Klimamerking vil i hovedsak fortelle deg at du bør kjøpe tomat istedenfor storfekjøtt, men ikke bidra til å fremme mer bærekraftige driftssystemer som ivaretar både dyrevelferd, miljøhensyn og god ressursbruk. Det vil heller ikke føre forbrukeren nærmere bonden.

Det positive med Orklas initiativ er imidlertid

viljen til å bruke ressurser på bedre merking av produkter. I dag får du ikke engang vite opphavlandet til råvarene i blandingsprodukter som posesuppe. Bedre sporbarhet på slike matvarer samt driftssystemmerking vil være viktige bidrag for reell forbrukeropplysning og et mer bærekraftig jordbruk.

Vilde Haarsaker, prosjektleder i Agrianalyse
Vilde.Haarsaker@agrianalyse.no

Stefan Sundström, Anna Blix, Frans-Jan Parmentier og Anne Sverdrup-Thygeson skriver om natur, miljø og landbruk i Klassekampen hver fredag. Vilde Haarsaker er gjesteskribent.

PÅ TEPPE

Bibelsk

På **Dagbladet.no** blir vi informert om indiske leger som **trakk 526 tenner fra en gutts kjeve.**

Vi får håpe guttens levevis er å vende det andre kinn til og ikke øye for øye, tann for tann.

Betaler ikke for søppel

Burger King krever **343.000 kroner av Askøy kommune** for tap etter at det ble oppdaget uhumskheter i drikkevannet, ifølge **NRK.**

Vi tar gjerne imot **kompen-sasjon for dårlige burgermåltid**, hvis det skal være på det viset.

Tapte kalorier

Kvadratlon

Firda melder:

Øyvind på 37.-plass i verdens tøffaste triatlon: – Tolte ikkje øl etterpå.

Den fjerde øvinga knekk mange.

Tips

Dette hjelper mot frossen skulder, skriver **VG.**

Tin i mikroen i tre minutter.

Forventningar

Den nederlandske turisten Janet van Dijk klagar over prisnivået i Norge til **NRK:**

– Da blir dette fyrste og siste gong her. **I fjor var me i Thailand og ferien her blir like dyr, sjølv om det er mykje kortare å reise.**

Ja, også er talet på **tigarar og palmar** her i landet skuffande lavt.

Sensasjon

Spansk politi løste forbrytelse på genial måte, kan Nettavisen avsløre.

Vel er spanjolene gode på siestas, men det får da være grenser.

Gode navn I

I advokatfirmaet Schjødt jobber **advokatfullmektig Hannah Advocaat Lund.**

Gode navn II

Arendal fotball nye spiller heter **Tobias Arndal.**

teppet@klassekampen.no